

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Felévre	2 "
Negyedévre	1 "

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjajukért kapják.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik,
mint az előfizetési pénzek a „Közművelő-
dés” szerkesztőségének Gyulafehérvára a
várhoz küldendők.

A szentatyák minden hitigazságot egész lelkesedéssel védettek meg a megtámadásokkal szemben, nem irtózva vérüket is kiontani, ha azt az igazság megerősítése igényelte. Ámde van egy igazság, mely mellett nemcsak egyesek, hanem valamennyien kardot rántanak s még akkor is védelmezik, mikor azt meg nem támadják. Ez Máriának szeplőtelen fogantatása. Majd a szentiratokra hivatkoznak, majd a józan ész sugallatát tekintik. Malaszttal teljesnek nevezi az angyal őt, a mi kizárja ugy az eredeti, mint a cselekedeti bűnöket. „Ő a szeplőtelen juhoeska, a mely Krisztust a bárányt szülte.” A tridenti zsinat 1546-ik év június 17-én tartott ülésében kimondja, midőn az eredeti bűn létezését és általánosságát védelmezi, — hogy Máriát, az Isten anyját nem akarja eredeti bűnben fogantatottnak tekinteni. IX. Pius pápa 1854-ik év decz. 8-án hitágazatképpen enuncialja, hogy a boldogságos szűz az Isten különös kegyelme és kiváltsága által, Jézus érdemei tekintetéből az eredeti bűnnek minden szennyétől ment maradt.

Ellenkezést vetett az Ur az asszony ivadéka és az ördög között. Az elesábitott asszony bünt hozta a világra; de a ki a bűn gyógyszerét hozta nekünk, az nem lehetett az ördög hatalmában, az eredeti bűnben. „Az Ur teveled, áldott vagy te az asszonyok között,” így köszönti a szent szűzet az angyal. Évát tehát büne miatt elhagyta az Ur, míg Máriát megárnnyékozza a Szentlélek; Éva átkot hozott, Mária pedig áldást, mert azt szülte, ki mindennek felett áldott Isten. A hagyomány szerint már sz.

András apostol így szólt a szent szűzről: mivel az első ember riszta földből teremtett, szükség volt, hogy a tökéletes ember szeplőtlen szüztől születessék. Sz Ambrus megjegyzi Mária kegyelemteljességéről, hogy: Olyan nagy volt benne a malaszt, hogy nemcsak a szüzi állapotot tartá meg, hanem meglátogatva rokonát, Erzsébetet, midőn köszönté őt, a magzat Erzsébet méhében röpösött, örvendezett. Mária szavára születése előtt vizadozott.

„Boldognak hirdet engem minden nemzedék,” mondá a szent szűz Erzsébetnek, ki szívéből örvendett, hogy az ő Urának anyja jött hozzálátogatába.

Boldogságról álmadoznak az emberek; de azt magukon kívül keresvén nem találják fel. A királyok, vezérek, ifjak, öregek, gazdagok, szegények: mind boldogok akarnak lenni; de nem azok még akkor sem, midőn magukat ilyeneknek hiszik és mondják; mert vagy előlegesen hiányzott a boldogság, vagy utólagosan elvész az. A Nagy Sándorok példája eléggé igazolja, hogy az egész világ sem képes az embert boldoggá tenni. És ime egy leány, a ki még az angyaltól is megijed; ki az Isten küldöttének is szemébe mondja, hogy férfiat nem ismer; a ki nem gazdag, az erények tengerét kivéve, ő el meri mondani, hogy minden nemzedék boldognak fogja őt hirdetni. Igaz-e ez? Ő mondotta és mi hisszük azt; de mivel látjuk és halljuk is naponkint az ő magasztaltatását, tudjuk is az ő boldogságát.

„És betelék Erzsébet Szentlélekkel, és nagy szóval fölkiálta, és mondá: Áldott vagy te az asszonyok között és áldott a te méhednek gyümölcse.” Senki Erzsébetet ezen üdvözetért meg nem róta, de azokat, kik ő utána ugyanezt hangoztatják, kik még hozzá teszik ezen esdő szavakat: Imádkozzál érettünk Istennek szent anyja, azokról azt mondják: ezek Máriát imádják. Pedig csak a szűz eme szavai jutnak napról-napra érvényre: Mos-

tantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzedék. — A sz. irás minden szava teljesült, avagy teljesülésben van, mert az Isten szava különben nem maradhat; ha ez így van: Máriának a Szentlélektől sugalt eme szavai sem maradhatnak teljesületlenül.

A ker. kath. világ 200 milliója nem mint istenanyát, hanem mint Isten anyját tisztelte a sz. szüzet. Nemzetek versenyeztek, hogy az ő tiszteletében a többiek felülmulják; de a magyarnemzet ezek között a legelső maradt, nem csak azért, mert Máriának különös pártfogását érezte, hanem azért is, mert legelső sz. királyunk, szeretett hazánk pátrónájául őt hagyta nekünk, mint legbecesebb és halhatatlan örökséget. Nem egyedül a katolikus, hanem minden keresztény nő tudja, hogy a női méltóságának visszaállítása a sz. Szűz istenanyai méltóságának elismerése által jött létre; mindenki tudja, hogy ama kínai állapot megszüntetése, miszerint a nő életében csak egyszer egyek férjével s férje méltóságán alólnak tartsa nejével még szóba is állani: csak a sz. szűznek köszönhető. Nem esoda tehát, ha más vallásfelekezeti nők is magukat és gyermekeiket az ő pártfogásába ajánlják; nem esoda, ha a rózsafüzéren többször elszámolják az Isten első angyala és Erzsébet eme köszöntő szavait: „Üdvözlégy Mária, mulasztal teljes, az Úr van teveled, áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölye.“ Mi pedig mondjuk tovább: Asszonyunk szűz Mária . . . imádkozzál értünk!

V. S.

Markovich Jakab.

(Szül. 1820. okt. 30. Meghalt 1891. nov. 28.)

Markovich Jakab, Markovich Simon városi tanácsos és ikafalvi Domb Anna fia, született Erzsébetvároson, 1820. október 30-án. Első neveltetését a gondos szülői háznál nyerte, a szorgalom és figyelem mellett korán feltűnt benne a tehetség, az ismeretek utáni ellenállhatlan vágy. A szülők, hajlmainál fogva a papi pályára szánták a törekvő gyermeket, s az elemi és két grammatikai osztálynak végzése után, helyben több osztály nem lévén — az 1834/5. tanévben a gramm. felső oszt. tanulására Sz. Udvarhelyre, az 1835/6. és 1836/7. tanévekben pedig retorika-költészeti tanulmányokra Zalatra küldötték. 1837-ben Gyulafehérvárra ment, honnan csak mint végzett theologus távozott. IV-éd éves theologus korában, mint a keblű önképzőkörnek elnöke, nyelv ismeretei, sokoldalú munkássága, éles bírálatai és talpraesett szónoklataival vonta magára előljárói, különösen egyházi főnöke, néhai Kovács Miklós Ö. Excellentiájának figyelmét, kinek kegye és éleslátása a végzett theologust, de még föl nem szentelt papot a marosvásárhelyi, akkor kir. gymn. I. gramm. oszt. tanárának és növeldei aligazgatójának nevezte ki 1843-ban, kötelességévé tétetvén a német nyelv tanítása is.

Hogy Markovich Jakab minő eszmékkel, hivatottsággal és akarattal lépett a térre, melytől többé megválni nem tudott s melyen annyi üldözés és zaklatás daczára, ismerői mint „nélkülözhetlent“ megtartották, eléggé fogja jellemezni tanárkodása első évi eredményre vonatkozó, a „Mult és jelen“ 1844. évi folyama 21. számának szövezerint közölt cikke. „Febr. 29-én a k. seminariumbeli ins. ifjúságnak német nyelvből volt próbatétele, melyről úgy értettem, hogy a n. házi nyelvtudós subregens a német lezckékben tanítóskodván, magyar beszéddel kezdte, és végeztette azt; a nagyobbak németből fordítottak s még német beszédeket is szavaltak a tiszta németes kijetésnek elsajátítására. Sokan a francia nyelvből annak elemeit, egymint a sok vocalisokból álló szók kimondását, a declinatioikat, conjugatioikat teljes értelmességgel és jártassággal felelték. A német szépírás példányait, rajzbeli gyakorlataikat lehetett látni; s ha a tanuló ifjak még effélékre is elérkeznek, csak akarat kell és minden lehetséges. — Mindezek után az utolsó napon az alsó grammaticális iskolabeliek zárak be a közvizsgálatok rendét számos úri ballagatók s szülők körében. Az új tanárnak (Markovich Jakab) szorgalmas munkásságát és tanítói lelkesedését tapasztaltuk a nagy alapossággal, értelmességgel és egyaránt dicséretesen felelt tanítványában, kiket minden oldalról a mélt. elnök ur és mások keményen megexamináltak. Végre a tanult tudományokat, deák mint magyar nyelven az idegen ajkuakat is ki nem véve, jól tudták.“

Ily kezdet után nem meglepő a gyors haladás, csupán az érdem köteles méltánylását látjuk abban, hogy már 1844-ben — mely év szept. havában Gyulafehérvárt áldozárrá szentelteté is történt — a gramm. felső oszt. tanára, 1846-ban pedig a felsőbbség elismerése a studia humaniora előadására, a szónoklat-költészeti tanszékre emelte. A tanügy hivatott apostola, tehetsége, ragyogó ékeszszólása és sokoldalú ismeretei értékesítésére most már alkalmas térre talált. Az ókori történelem és classicus irodalomnak szakavatott tanulmányozója, saját lelkével, a haza szeretet és szabad eszmék kienes bányájával ismerteti meg tanítványait. A törekvés: a haza édes nyelvét tenni a tudományok nyelvévé, irodalmi munkásságra sarkalja, 1847-ben már a tanulók kezén forog „Mértani földrajz elemei“ (nyom. M. Vászárhelyt) ezimű uttörő munkája, mely beosztás, rendszer, helyes nézet világosság és könnyen érthetőség szempontjából mintául szolgálhatna sok tankönyv-írónak. Egy rövid tankönyv az, melyben első tekintetre felismerhetni azon elméletben annyira hangoztatott de gyakorlati kivitelben oly ritkán fellelhető elvet: hogy az írő tudta, kik számára ír és azokhoz alkalmazkodva ír.

Az 1848—49. évi szabadságharc hullámai őt is lesodorták a szemlélődés teréről s neve a kath. klerus számos tagjával egyetemben, a „fekete könyvbe“ került. A szabadságharc lezajlása után 1850-ben az erdélyi tanügy általános rendezésével a kormányzék a pápöskégtől is megkivánta az alkalmazandó új tanterv előleges bemutatását. Természetes, hogy Markovich Jakab első sorban szerepelt az alkalmazásra ajánlottak közt. De a kormányzék többszöri, legmelegebb ajánlatok daczára „megbizhatlanság miatt“ ismételtelen kifogásolta. Főképp a tanügynek tettek megbecsülhetlen szolgálatot befolyásos barátai különösen Lönhart Ferencz akkor udvari pap és boldog emlékü Kovács Miklósnak jobb keze, minden követ megmozdítván Markovich érdekében. De beszéljenek az egykoru adatok.

„Barátom! Ő nem fog jobban örvendhetni annak, hogy sokféle, sokszor ismételt, és nyomós ajánlatoknak sike-tült önt a tanítási pályán megtarthatni, mint én. Anyai rosz hír, anyai zaklatás után, purificatio nélkül, nevezetett ön ki, jelöl, hogy batalmasnak kellett az ön melletti fellépésnek lenni. De ily fellépéssel tartozunk az igazságnak, és a nevelés-ügy szentségének. Mert önről tiszta meggyőződésemet fejeztem ki a főkörmányhoz intézett hivatalos írásban e szavakkal: „Das Lehren ist sein Element, seine pädagogische Verwendung ist musterhaft und jedes Lobes würdig . . . Dieser Mann könnte ohne Nachtheil für die Erziehung, im Lehrfache nicht entbehrt werden.“ — Nincs egyéb hátra, mint önnek sok szerenését, erőt és kitartást kívánni a nevelési pályán, melyre Istentől hivatal van.

Még valamit. Ha ön a Certificátját megkapja, miről most már nincs kétség, egyúttal elmaradt fizetésének utalványozásáért is folyamodhatik azon modorban, melyet az 1850 716 számú püspöki körlevél kifejez.

Tanártársai ezek lesznek: Gábor János egyszersmint gymnas. Director, Nagy Lajos, Sándor Ádám, Kabdebó Antal és Szontagh József, ki még is Nagyágon most nélkülözhetlen lévén, egy ideig Darvas János által fog supplealtatni. . . . Maradok önnek barátja Lönhart Ferencz. Kolozsv. 1850. nov. 18 án.“

E sorokhoz nem kell commentár. A pótolhatlan tanárt „ügyének“ tisztázása előtt visszaadva találjuk a pályának „melyre Istentől hivatal van.“ A megpróbáltatás ez éve 1849—50—51 egyszersmint legszebb és legsikeresebben kiállott próbakövei tanári erényének. Fizetése megvonva, tulszereénységében visszautasítva a több oldalról felajánlott baráti segélyt, személyes hitele és esekély privat jövedelméből tartja fenn magát s a társadalom mozgalmából teljesen visszavonulva csupán hivatásának él. A jutalmat nem igénylő önzestelen lélekre mindenesetre áditó balzsam eseppek voltak a Főpásztora részéről tapasztalt pártfogás és a koronként megújuló elismerő nyilatkozatok. Ennek következménye 1851 8 án kelt „Purificationis certifiatum“ melylyel elmaradt fizetése is utalványoztatott — következő végszavakkal: „Teque in praehabito munere professorali eo magis relinquendum retinendumque esse duxi, quum magnam in hac sphaera et vocationem et solertiam habere inventus sis.“

1853-ban Erzsébetváros közönségének a gymnasium új béli felállítására s új rendszer szerint szervezése iránti törekvéseit meleg érdeklődéssel kísért Főpásztor, engedve a közóhajnak, Markovics Jakabot az erzsébetvárosi gymn. igazgatójává kinevezte s a szervezéssel megbízta. 1853 őszén Ötves János és Dajbukát Gerő tanerőkkel megnyiták a muzsikafalai „schola privata latina Raphaelina“ czimvel, két osztálylyal s kezdetét vette Markovics igazgatói működése oly viszonyok között, minőnek párját nehezen találjuk. — A 15000 frnyi Raphael-féle iskola alap a követelmények legmérsékeltébb kielégítésére sem volt elégséges. Nemesak a tanerők, de maga az intézet is születésétől kezdve küzdött megoldhatlan anyagi nehézségekkel. — 1854/5 tanévben a városi közönség mint kegyur áldozat-készsége képesán a III. oszt. lép életbe, 1855/6. tanévben pedig, IV. oszt. hiányában, a három osztályu magániskola tanárai, szeretett igazgatójuk kezdeményezése és buzdítására, tanóráik végeztével, a IV. oszt. tárgyait tanítják III. oszt. végzett növendékeiknek.

Míg végre 1856/7. tanévben Markovics erélye és lakadatlan buzgalmának sikerült az algymnasiumot a IV. oszt. felállításával kiegészíteni —

1856-ban az erzsébetvárosi r. k. lat. szert. egyház h. lelkeszvére választatván meg, ez időtől fogva tevékenysége az időközben nyivárosossá lett algymnasium igazgatása, tanítás és a r. k. egyház ügyeinek vezetése közt oszlik meg. Sok oldalu elfoglaltsága, class. és modern nyelvészeti, ugy kedvencz történelmi tanulmányai mellett rá ér az irodalom njobb termékeivel, a tudományos kutatások legújabb vívmányaival megismerkedni s így a tudományos műveltség színvonalán állva, a gyakori rendszer-változások és újítások nem egyszer megelőzői (különösen módszert illetőleg) mindig szakavatott végrehajtót találnak, a tudós igazgató és gyakorlati tanárban.

Nem vágyo t kiténtetésekre, hisz csupán nemes lelke parancs szavának bódolt pibenni nem tudó tettereje; s midőn 1878-ban alesperessé, 1882-ben kerületi főesperessé léptette elő a főpásztori kegy, 1888-ban pedig Felsőegyes apostoli királyunk által, Lönhart Ferencz erdélyi püspök Ö. Excellenciája ajánlatára, t. kanonokká neveztetett ki: észrevetéstől volt a személyét és személyében a gymnasiumot ért kiténtetés öröme tanártársai sugárzó szeméin, mint rajta. — Nyugdíjaztatásá tól fogva visszavonulva a világ zajától, könyvei közé temetkezett ezek, az egyház és iskola voltak legjobb barátai és társasága azonban a legkisebb hazafias mozgalom mindig kizavarta magányából, szóval tettel sietett felkarolni a szent ügyet.

Eleme a munka volt. A könyv és toll ép ugy keze ügyében vala a nyugalmazott igazgatónak, mint volt a fiatal tanárnak. — Egy félszázadra terjedő tanulmány és kutatás gyűjtemése, az „Armenia“ (megjelenik Szamosújvárt havonként egyszer) hasábjain folytatólagosan megjelent műve „Örményország történelme“ havonként meggyőzte tisztelőit és barátait arról, hogy Markovics ifju lelke még mindig az ideális melegség hevéből lobogott.

Az ő személyében a magyar katolikus tanügy egyik tisztelőre legméltóbb veteránját; az igazság kutatásában sokat fáradozó kiváló ragyogásu tudós író; a haza szolgálatában közel fél századon át nagy hatással munkált jeles hazafit; a felebaráti szeretet erényét legnemesebben gyakorló embert; egy minden oldalról vakító fény sugarat; katolikus erkölcsi nagyságot vesztettünk el.

A megboldogult élettörténetét követve, egy tettekben gazdag korszot tethetünk sírjára, mely korszot a következő lombok ékesítik: Több mint félszázaddal ezelőtt egy szőghajtó gyermek kezébe ragadta a vándorbotot, s elhagyta szülőit, rokonait, el a kedves ábrándokra esalgotató szép Küküllő völgy kies virányait a természet és emberi szorgalom által előidézett minden anyagi javaival; nem törődve azzal, hogy idegen emberek között a megszokott kényelmi eszközöket, melyekkel itthon az ő áldott édes anyja oly pazarul elhalmozta vala, mind nélkülöznie kell; eltávozott szülővárosa köréből, hol minden madár azt eszegette; ne menj el! minden bokor azt susogta: maradj itt! és felhaladva az Ömpöly völgyén Zalathna községében állapodott meg.

Miért ment oda? Talán hogy a rohanó hegyi patakok főenyében, vagy a föld gyomrába furt áknák sötét mélyedéseiben saját anyagi jóléte emelése végett felkutatssa a fémek királyát, az aranyat? hogy kincs-sóvár szemekkel a sziklák repedései között görbedezve éj-napon át, eszünkbe juttassa az ó-világ nagy költőjének ama mondását:

„Quid non mortalia pectora cogis, auri sacra fames?“

Oh, más kincs volt az, a miért e kedves gyermek oda zárandokolt, drágább az aranytól, mit a rozsda, mely meg nem emészthet, mit a királyvíz nem olvashat fel, minek hiánya állattá aljasítja az Isten képére teremtett embert, mit nélkülözve India és California minden kincseinek birtokosa nyomorultabb lenne az utolsó koldusnál, de a minek birtoka közelebb hozza a földvöz az üdvözültek honát, a mennyet: e kincsnek neve tudomány!

De egy böles szavai szerint:

„A tudás nem áldás, a tudomány hideg

Kütféjénél szomju lelked, szomju öli meg.“

Csoda e? ha ezen tantalusi szomj által üzetve, elhagyja az ifju első megállapodási helyét — és az erdélyi Sion ormán egy bővebb vízi forrás mellé telepedett csoport közé vegyül.

Itt, — hová minden pártfogás hiányában, jeles képességei és nem középszerű szellemi tehetsége által maga nyitott magának utat, — évről évre növekedett ismeretszerzési vágya, noha annak kielégítésére áldozza éjeit, nappalait.

Mily osztatlan szeretetnek kellett környeznie e helyen az egyenes, nyílt jellemű ifjút, kit nemes humora feledhetlenül tesz mindenki előtt, ki egyszer vele találkozott, mutatja az a körülmény, hogy egykoru pályatársai arca sugárzik az örömtől neve említésekor. Sőt e korszak papnövendékei közül még a magasabb egyházi méltóságokra emelkedett kitünőségek sem tagadhatják meg jeleit a határtalan szeretetnek, melylyel a Markovich Jakab alakját lelkök körülöleli.

A mint tünedeztek az évek egymásután s az ifjkor gondtalan szakát a férfikor munkás napjai válták fel, mint a méhraj, tödultak ki az Úr választott szogái a nevelőintézet szék falai közül, hogy ott szerzett ismereteiket kinn a nagy világban, az emberiség javára értékesítsék. Örömmel távoztak mindnyájan a seminarium falai közül, hisz ki ne örülne, midőn megnyílni látja maga előtt a pályátért, melyen ifjukora legszebb álmát megvalósításához hozzáfoghat!?

Csak egy ifju pap állott meg szomorúan, csügedten a szent küszöbnél; könyes szemmel nézett körül, miközben egész valója kétségbeesetten látszott kiáltani: hát még nekem is el kell-e hagynom tégedet, oh iskola! oh második édes anyám! És megölelte a szent falakat, és lelkéből jövő forró csókot nyomott az ajtó szárnyaira.

De — tanum rá egy fészad — nem búcsúcsók volt ez, hanem az egymásnak örök hűséget esküdtött jegyeské!

Mert e pillanattól kezdve az az ifju pap, ki ma a porban alussza örök álmát, követve keble nemes sugallatát — 45 s illetve 48 hosszú év lefolyása alatt működött a tanári és papi pályán, oly bámulatra méltó szent lelkesedéssel, minő fölött — ha az emberi test törékeny nem volna — még maga az öröklét sem nyerhetne diadalt soha!

Negyvenöt év még a legváltozatosabb vízaljak között is próbára tenné az emberi türelem állhatatosságát: hátha még oly pályán töltjük el, melyre pár évtizeddel ezelőtt még rá lehetett olvasni amaz ó-kori közmondást: „Quem dii odere, paedagogum fecere!“; hátha még oly foglalkozás közben éljük le, hol a lélek és szív minden ruganyai igénybe vannak véve minden pillanatban, hol még külső megjelenésünkben, magányunk csendjében is aggályos lelkiismerettel kell folyton-folyvást szem előtt tartanunk a neveléstudomány

ama sarkételét, — minek emlíni a sokat élezelt, de azért tiszteltreméltó tanári modorosság táplálkozik, — hogy: a tanár-élet minden nyilvános mozzanatának a nevelői hatás célja felé kell irányulnia. Negyvenöt évet szolgálni oly pályán, melyen mivel a kétegyetlen legrövidebb életű mosolya egész évi veteményünket semmivé teheti, — mindig emlékünknél kell tartanunk azt a mondást, mit Appeles intézett világbíró Nagy Sándorhoz: „Uram, király, a festéktörő gyerek elmosolyodik!“ — valóban igen-igen nagy feladat.

Ha ide számítom a lehangozó tény, miszerint minden isteni és emberi igazság ellenére még napjainkban is — midőn néptanítók verik meg a hadseregeket, midőn a tudomány nagy hatalmi állása mellett oly celetans példák bizonyíthatók, — hozzá tapad a tanári álláshoz mindig némely társadalmi osztályok előítélete; ha elgondolom, hogy még ma is — fájdalom — igaz, a mit egy kiváló tanfőrfiu hangoztat, miszerint: „A ki tanári pályára szánta magát, e lépésével le is modott a meggazdagodás vágyáról, a fényűző évek hájhászásáról; annak meg kell elégednie bizonyos szerény fokával az anyagi jólétnek.“ Megvallom, képzeletem erejének fogyatkozását érzem a gondolatnál: az idealismus mily rendkívüli mennyiségének kellett betölteni a megboldogult keblét — hogy abból ő, kit helyzete, tanulmányai fényes tehetségei más jövedelmezőbb, tiszteltebb társadalmi állásra is képesítettek, — az emberi eszelekvések emez aránytalanul szerényen jutalmazó körében 48 évi működéshez lelkesedést, erőt merítsen!

Ha igaz a mondás, — mit az ethnologia próbakövül emlegetnek: — „Mondd meg, mivel táplálkozol? és én megmondom, milyen istent imádsz!“ feltétlenül igaznak kell lenni annak is: mond meg mit tettél a közügyért? és én megmondom, milyen hazafai vagy.

E szempontból tekintve fáradásait, alig hiszem, hogy találatnak Szent-István birodalmában hazafi, ki hódolattal ne bajolja meg hazafias nagy érdemei előtt, miket I. Ferenc József dicsőségesen uralkodó apostoli királyunk Ő Felsége is legmagasabb elismerésére méltatott, midőn öt erdélyi székesegyházi címzetes kanonokká kinevezni kegyeskedett.

Megnyugvással, valódi lelki örömmel tekinthetett vissza tehát befutott pályájára, mert nyilvános élete minden pillanata egy-egy hazafias tényre rejt magában.

S mégis — bárha fenkölt lelke minden gondolatából, a tanári katedréről, mint a szószékről hangoztatott igéiből a legtisztább hazaszeretet sugárzik ki — úgy tetszik nekem, mintha hazafiai ténykedésének sarkpontja az erzsébetvárosi gym, történetével állana legbensőbb szervi összefüggésben; mert, ha a hazafiságnak fokozatai vannak — a mit én hiszek és vallok — úgy az erzsébetvárosi gymnasium vezetése körül kifejtett böles tevékenységével érte el annak superlatívusát.

Mint a fényes multtal bíró maros-vásárhelyi és székely-udvardévai helyi róm. kath. gymnasiumoknál működő tanár, tanfőrfiu bölesesége, alapos tudományos készütsége és lelkiismeretes munkássága által a tanárkörök osztatlan becsülését kinyerte már a negyvenes évek folyamában. Mily siker koronázta ama tanintézetek kebelében tett lépéseit: annak igazolására szabad legyen arra a tényre hivatkoznom, hogy megérte azt a ritka dicsőséget, miszerint még életében felvéste

nevét a történet muzsája érzélapjaira, mint olyan tanférfit ki — mint Gábor János és Veszei Károly — az erdélyi róm. kath. gymnasiumi nevelés egyik oszlopa volt.

De e korszak vége felé viharos felhők közeledtek házánk fölé. A függetlenségi harc zaja elrebbentette a muzsákat esőndes berkeikből.

Őt hagyta ő is a kathedrát s ha nem is cserélte fel karddal a keresztet, küzdött az érzelem, a szó hatalmával az igazság mellett, sőt e fegyvereket még akkor sem tette le, midőn a jogért küzdők kezéből a tülerő által a kard kiesavartatott; mert — dacára, hogy a lélek-finomság látszólag a félénkséggig tartózkodóvá tette az emberekkel való érintkezésekben, — még a „Verhőr“-ben is a legnagyobb erkölcsi bátorsággal kel védelmére jeles hazafi barátjának, pap-társának Bardócz-nak, s nem gondolván azzal, hogy saját helyzetét súlyosbíthatja általa, merészen szemébe mondta a hadi törvényszéknek, mely őt mindennek elnevezte, csak embernek nem, hogy: „Er ist ein Mann von Ehre!“

Eltekintve a lelkes paptól, tudós tanártól, buvártól, történet-írótól, nagy volt a megboldogult, mint ember is.

Élete minden pillanatát, lelke minden gondolatát, vágyait, örömeit, embertársai jólétének emelésére áldozta fel; — oly korszakban, melynek fiait lázas tevékenységet fejtettek ki az anyagi javak összehalmozásában — ez áramlat által nemcsak el nem sodortatott, hanem — mint egy tengerből kiemelkedő granitszikla, melyet hasztalan ostromolnak a szennyes habok, biztosan állott az evangéliumi szegénység püdesztáiján s bár — tekintve fenyves állású egyénekkel való benső összeköttetéseit, csak egy ohajtásának ellebenésébe került volna, hogy magának kényelmes gondatlan életet szerezzen, évtizedeket töltött el oly szegényes állásban, hol a mindennapi kenyér is nem ritkán zavarólag hat a szellemi élet folyamára; mert az emberiség és a bon legszentebb érdekeit e ponton hitte legnagyobb mértékben szolgálhatni. Előle — midőn valamely általa végbevitt munka vagy szívesség megjutalmazásáról volt szó, — pirulva vonult vissza még a százezreket érő vagyon birtokosa is, mert nemes szegénységében nála gazdagabbnak mutatkozott; mert felszentelt kezeit a kérő mindig nyitva találta, de a jutalommal feléje közeledő — lett legyen bár a világ legtöbb kincseinek ura — kinyitni nem látta soha! Hány volt tanítványa emlékezhetik szemeiben a hála könnyeivel jótéteményeinek áldásairól! ennek egy szükséges tankönyvet adott a magáéból, ama szegény sorsu jó tanulóért a tandíjt fizette ki, némelyiknek gyógyszereket juttatott szenvedő állapotában atyai jósága.

De nemcsak az élöket kötelezte le maga iránt minden felé környezetében, hanem — hálaára kötelezte meg magokat a halottakat is . . .

Sokszor elgondolom: be boldogan, nyugodtan repülhet ég felé szelleme annak a szegény sorsból elköltözött halottnak, kinek földi maradványait az erzsébetvárosi róm. kath. egyház község felkésze kísérte örök nyugalomra: hiszen látja onnan a magasból, hogy gyászba borult övegye — s netán gyámól nélkül maradt szegény árvái kezéből a különben jogosan követelhető temetési költségek fejében — nem húzta ki a pap az utolsó falat kenyeret.

Mert ő szent ténykedése végzéseért fizetést el nem fogadott, sőt nem ritkán a szegényeket illetőleg a házasság szentségében örök-frigyre lépett új pár asztalára az ő jósága

tárházából került ki a menyekzői lakoma; sőt nem ritkán a saját pénzén vásárolt szemfedővel borították be egy-egy fölöttébb szegény sorsban elhunyt hívének örök álomra csukott szemeit. —

Dicsőült férfi! Ha felebaráti szereteted lélekemelő nagy tényeit magam előtt látom, lehetetlen meg nem emlékezmem arról a mondásról, mely a világ legnagyobb katonája, I. Napoleon császár ajkairól röppent el, midőn Goethe-val találkozott: „Ime egy ember!“; s megbocsáss, ha jellem-nagyságod által elszédítettve, — az egész emberiség nevében mondok köszönetet a felebaráti szeretet isteni elve körül gyakorolt soha el nem évülő nagy tényeidért! Legyen áldott emléked!!

Kisebb közlemények.

DIMITROWITS FERENCZ emlékezete.
* 1891

Felolvastattott a j. szebenmegyei róm. kath. tanítóegylet 1891. nov. 12-én tartott közgyűlésén.

A kegyetlen kaszás, a halál ez évben sem kimélte meg egyletünket, s egy évvel és érdemekkel megáldott tagtársat ragadott ki soraink közül. Érett gabonája volt az Úrnak, s ámbár halála előtt egy pár hónapon át a kór ágyához láncozva, majdnem a harezterről szólítá őt el az Úr, majdnem utolsó éveig munkálkodásban töltte el napjait. Dimitrowits Ferencz emlékét feleleveníteni nem nehéz, hiszen ki ne emlékeznék vissza élénken és kegyelettel a kedves „bácsira“, ki egy évvel ezelőtt még soraink között állott, ki örökké mosolygó arcával, barátságos, kedves társalgása, egyenes jelleme, előzékenysége által minden tagtársnak szeretetét bírta; számos évi munkássága, tapasztalatai, tevékenysége által föllebavalóinak elismerését, becsülését; ismereteinek gazdag tárháza, tanítói modora, fáradhatlan szorgalma és utánjárása által nagyszámu tanítványait örök hálaúra lekötelezte.

Vannak jellemek, a melyek nem szeretik a feltűnést, nem is szoktak nagy hangon beszélni, irtóznak attól, ha nevék minduntalan hangoztatik, habár dicsőréttel is, de mindamellert mintaszerűen teljesítik kötelességeiket, egész az önfeláldozásig dolgoznak csendben, szerénységben s munkájoknak van is eredménye, áldás koszorúzza azt. Ezen utóbbiak közé tartozott boldogult kartársunk Dimitrowits is. Szerénység volt lelkének egyik főtulajdona, de a szerénység nem nélkülözte az önbizalmat, nem gátolta őt semmi téren, sőt miként az ibolya, a szerénységnek e symboluma a virágbokornak kedves illatot kölcsönöz, ezen szerénysége párosulva folytonosan derült kedélylyel, barátságos, soha sem sértő móddal, őt mindnyájunk előtt kedvessé tevő.

Cicero mondja: „Akárki legyen, csak mérséklettel bíron, önmagával megelégedett s lelkében nyugodt lehet; és ha sem a terhek sulya alatt le nem roskad, sem gyáván meg nem félemlik, sem a lángoló kívánságtól el nem ragadtatik, sem a családi örömtől föltre nem vezetetik; bizonyára bölcs ember.“

Ha Ciceroként a nyugodt lelkületű, esendes mérsékletű, önmagával megelégedett ember bizonyos tekintetben bölcsnek nevezhető, ezt alkalmazhatnám Dimitrowits Ferenczre. Fiat al-

kori életét nem ismerem; én csak a betegsége előtti időkről szólok, s valóban én is sokszor bámultam benne az említett tulajdonokat. De bírta azon erényt, jó tulajdonságot is, mely oly annyira áldás a balandóra nézve, mely boldoggá teszi az embert még a szerenestelenségben is, mely minden körülmények között derültté varázsolja az arcot, a szív békéjét s a vallásos érzületet. Példás ájtatossággal, a benső vallásos érzet kinyomatával arczán szokott volt ő jelen lenni az isteni szolgálaton, szigorú, példás pontossággal teljesíté vallási kötelemait, mindnyájan okulhattunk rajta. Istenbeni bizalma volt vezérfáklyája; még betegsége napjaiban, midőn elméjének világosságát a betegség fátollyal vonta be, Isten sz. nevével hangzották minduntalan ajkai.

Sok embernek ifjúkori élete valóságos odiseai vándorlás. Hogy vajon azoknak száma nagyobb, kik szülőföldjük kedves környékében az öröklött atyai ház fedele alatt hunyják be szemüket az élet alkonyán, vagy azoké, kik hosszú ide oda hányatás után értek egy biztos kikötőbe s ott alkottak maguknak új otthonot, azt mindenki megítélheti. Ez utóbbiak sorába tartozott Dimitrowits. Brassóban született, nyomdászsgát tanult. Sokat vándorolt, Pesten a lytographiai mesterséget tökéletesen, mondhatni művészi arányban magáévá tette.

A szabadságharc napjaiban, mint fiatal az ügy iránt lelkesülő lytograph Kossuthnak és a magyar kormánynak hasznos szolgálatot tett. Ő maga beszélt el, hogy akkor Ecsődinek neveztek; a magyar kormány nyomdájának, lytographiájának majdnem fővezetője volt. A Kossuth bankokat ő megszette (?), a függetlenségi nyilatkozatot pergamenre, kalegraphiai írással több példányban ő írta le. A kormányt követte Szegedre, Aradra. Itt in effigie fel is akasztották. Pinczékben, hordókban rejtőzködött, míg végre sok veszélyvel Pestre, s innen Erdélybe menekült. Itt Ecsödi eltűnt, s Dimitrowits támadt fel. Ki gondolta volna, hogy Ecsödi és Dimitrowits ugyanegy személy. Így történt, hogy a függetlenségi nyilatkozat leíróját, az abszolutismus korszakában a Terézvárház szépírás, később rajztanítójává kinevezték.

E működésében, mint említém, szigorú kötelességérzet s buzgóság vezérelték. A Terézvárháznak növendékei híresek voltak már azelőtt a szépírás és rajzban ügyességről. Ezen hírnévként nagyban tekozásához hozzájárult Dimitrowits 38 évi tanítói működésével. S ezen hosszú, majdnem egy emberi életkoron, példás ragaszkodással viselkedett azon nemes intézethez, mely neki kenyeret adott, de a mely neki valódi hazája is lett. Utolsó éveiben remegve gondolt azon időre, midőn nyugalomra kell vonulnia el kell válnia az intézetől. Az intézet növendékei iránt szeretettel viselkedett, még betegsége alatt is öröm sugárzott szeméből, ha árvaházi növendéket látott.

Mint családatyja példás életet élt, neje és gyermekei körében érezte magát legjobban, kiknek boldogítása is volt életének egyik főcélja. Fáradott, dolgozott, hogy családjának kényelmes életet szerezzen, gyermekeit fölnevelhesse, jövőjüket biztosíthassa.

Kartársai iránt egyenes lelkületű, barátságos volt mindig, el-el beszélt a „rég jó időről“, az árvaház muljából gyakran vig adomákat, mulatva és másokat mulattatva kiérdemelte kartársai részéről a bizalmas, egyszersmind megfőtisztelő, s mintegy kényeztető „bácsi“ nevet.

Igen t. uraim. A nagy római költő azt mondá: „homo sum et nihil humani a me alienum puto“, „ember vagyok és semmi emberies hibától mentnek nem érezhetem magam.“ Ezt el lehet mondani minden emberről, kivétel nélkül, tehát Dimitrowitsról is. Ne gondolja tehát senki, hogy őt minden emberi gyarlóságoktól ment ember gyanánt akartam feltüntetni; mert ilyen embert nem találhatnék a föld kerekén. Emlékének felelevenítésére a kegyelet készített, benne és általa önmagamot becsültem meg s biztosít azon öntudat, hogy az igazság is vezérelt tettemben. Ugyanazért felhívom a t. közgyűlés tagjait, miszerint „bácsi“, kinek lelki fűveért ma az Isten sz. egyházában sz. mise és imákkal könyörögtünk, ne feledjük el, hanem emléke legyen közöttünk kedves, példája buzdító, mint emléke és példája egy becsületben, munkásságban megöszült és kiérdemelt kartársnak. Az örök világosság fényeskedjék neki.

Prokupek Samuel.

— Iskolaszentelési ünnepély Gy.-Tölgyesen.

Szép és megható jelenetekben gazdag iskola-szentelési ünnepélynek volt színhelye folyó nov. 22-én a gyötölgyesi róm. kath. hitközség. Erről a hívek már megelőző vasárnap a szószékéről értesítve lettek. 21-én d. u. érkezett Tölgyesbe Meltóságos és Főtisztelendő Both Ferencz kerületi főesperes ur Főtisztelendő Ferencz Károly győ-szt-miklósi és Takó János dítrői plebánus urak társaságában a szentelést teljesítendő.

Az új iskoláról nemzeti színű, óriási lobogó hirdette a nagy napot. Már kora reggel az egész hitközségnek apraja, nagyja teljes ünnepi ruhában sürgés-forgásban volt s minden arczról öröm sugárzott le a várva-várt nagy nap megérkezése miatt. 10 órakor kerületi főesperes ur a fennemlített plebánus urak és a helyi lelkész segédlete mellett misét ecelebrált. Mise végével a „Veni Sancte“ előbeszátása után mindenszentek litániája mellett körmenetben az új iskolába vonultunk. Itt mindenek előtt a helybeli lelkész egy fennkölt szellemben irt tartalomdús felolvasásban esetele a nehézségeket és küzdelmeket, melyek a hitközség szegénysége miatt az iskola létesítése körül felmerültek. Kegeletes szavakkal emlékezett meg a jótévedőkről, kik tetemesebb áldozataikkal vagy filléreikkel is az iskola létesítéséhez hozzájárultak. Különösen megemlékezett a legelső magyar ember, a diesően uralkodó apostoli magyar királyról, ki a szegény hitközség esdő kérését meghallgatván 150 ft. adományt küldött e szent ezétra. De mindenek felett leghálásabb elismeréssel szólott Erdély nagynevű főpásztor Nagymeltóságú Lőnhart Ferencz püspök urról, ki 2112 forintnyi fejedelmi adományával lehetővé tette a nagy mű létre jövetelét, mondván, hogy ezen tetemes segély nélkül a szegény hitközség soha sem lett volna képes szent ezélját megvalósítani, ugyanazért ő Nagymeltósága ezen nemes tettével éreznél maradandóbb emléket állított magának a tölgyesiek előtt s őket örök határa kötelezte s méltó lett arra, hogy míg Tölgyes s az új iskola állani fog, örökké áldassék neve és emléke.

Hálával emlékezett meg Nemes Csikvármegye törvényhatóságáról is, mely az építéshez szükséges fa- és kőanyagot nagylelkűen és díjmentesen adományozta. Ugy szintén hálás elismeréssel szólott az összes egyháztanács és iskolaszékéről

de különösen hálásan emlékezett meg Dr. Lázár János, idősb Török Antal, Dobribán Péter és Kápdebő Vidor iskolaszéki tagokról, kik mind a mellett, hogy személyesen is tetemes adománnyal járultak az építéshez, még emellett időt és fáradságot nem kímélve, házalásra, kéregetésre szánták magokat s ez uton mintegy 718 forintnyi összeget gyűjtöttek össze.

Ezen fölölvasás után a kerületi főesperes ur megáldotta az új iskolát, rendre járván annak mindenik tantermét és lakosztályát s feltűzte a szintén megáldott két drb. nifeszületet a két nagyobb tanterem falára. A megáldás után ugyancsak a kerületi főesperes ur egy eszmegazdag s szónokai hévvel előadott hatásos beszédet intézett a jelenlévőkhöz. Minden arc az öröm és meghatótság könnyeit hullatta ezen beszéd alatt. Szólott a szülők, tanítók és gyermekekhez. Mindeniknek kötelességét szeretetteljes szavakkal rajzolván le az új iskola magasztos céljának elérése érdekében.

Ezután az iskolai növendékek egy pár szépen sikerült alkalmi költeményt és éneket adván elé a közönség körmenetben a templomba visszavonult, hol a szokásos Te Deum elvégzetett s ezzel a szentelési ünnepély véget ért.

A szentelési ünnepély után a helybeli „Korona“ vendéglőben 30 terítékű bankett rendeztetett: hogy itt szebbnél szebb pohár köszöntők is mondattak, talán mondanom is fölösleges. Az első felköszöntőt kerületi főesperes ur a dicsően uralkodó apostoli magyar királyra, mint az új iskola kiváló jótévőjére mondotta, kívánván neki még hosszú és dicsőségteljes uralkodást. Eszmegazdag beszédét a költő azon szavaival zárta be, hogy „Lelje népe boldogságán örömet hirszerencse koszorúza szent fejét.“ A második felköszöntő ugyan csak a kerületi főesperes ur által Nagyméltóságú Lőnhart Ferencz erdélyi püspök urra mondatott. Igen szép és válogatott szavakkal rajzolta le ő Nagyméltóságának püspökségének ideje alatt a népnevelés oltárára évenként letett több ezer forintos áldozatait. Felemlíté, hogy állásánál fogva ő volt azon szerencsés, ki az ő Nagyméltósága által küldött 2000 forintot kamatjával együtt a hitközségnek kézbesítette. Hálára hívta fel a tölgyesieket ő Nagyméltósága iránt ezen fejedelmi adománnyért s szavait azon imaszerű fohászszal fejezte be, hogy a kegyelem Istene püspök Ur ő Nagyméltóságát az erdélyi egyházmegye egyházi és iskolai ügyeinek felvirágoztatása végett a legjobb egészségben az emberi kor legvégső határáig tartsa meg. Mindkét felköszöntőt a társaság állva hallgatta végig s elmondásuk után szünni nem akaró éljenzésben tört ki. S ezen jó kívánság a Piskin időző főpásztorral táviratilag azonnal közöltetett. Dr. Lázár János főszolgabíró s egyszersmint egyháztanácsos és iskolaszéki tag éllette a kerületi főesperes urat, Ferenczy Károly igen szép beszédben a gyó-tölgyesi róm. kath. hitközséget, Takó János ditrói plebánus ura a gyó-tölgyesi egyháztanácsot és iskolaszéket, Ferenczy Károly válogatott szavakkal lelkesen éllette Dr. Lázár János főszolgabíró urat, Ferenczy István gazdatiszt ur Ferenczy Károly gyó-szt. miklósi

és Takó János ditrói plebánus urakat, Dr. Lázár János Balogh Lajos helybeli lelkészt. Ezek után megindult a pohárköszöntők hosszú sora, melynek az általános öröm hatása alatt alig tudott vége szakadni.

Este ugyancsak a „Korona“ vendéglőben az új iskola javára sikerült táncmulatság volt, mely körülbelül 70 frt tiszta jövedelmet hozott.

Az új iskola egy kolosszális épület szilárd anyagból építve, hossza a homlokzaton 36 méter. Van benne 3 tanterem s két tanítói lakosztály s mindenikben 2—2 szoba, 1—1 konyha, kamara és egy-egy pincze. Költségei az iskolai padokon s a mellék épületeken kívül 8139 frtot tettek ki. Tervezte Kantner János borszéki mernök s építette Dobribán János gyósztnaklósi építész, kit mint becsületes, lelkiismeretes megbízható embert egyeseknek vagy testületeknek építési ügyekben bátran ajánlok.

Végül nem mulaszthatom el köszönetet mondani Balogh Lajos helybeli plebánus urnak, ki ezen remekmű kezdeményezése és megvalósításában kifáradhatatlan tevékenységgel és lankadatlan szorgalommal éjelt nappallá téve adta tanuléjelt azon századokra kiható ügybuzgalmának, melyért az utókor is mindig a legnagyobb hálás köszönettel adózhatik. Fáradtságát jutalmazza meg az Ég!

Kelt Gyó-Tölgyes, 1891 nov. 24 én.

Brassay József
tanító.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

Markovich Jakab.

Gyászos megilletődéssel vettünk hírt s értesítjük t. olvasóinkat azon vesztéséről, mely egyházmegyénket Markovich J. t. kanonok, főesperes és erzsébetvárosi plebánus ur vértatlan elhalálózásával érte. Vesztéség ez, — hangsúlyozzuk ismét. A ki ismerte a gazdag philologiai és historiai ismeretekkel kitűnő író, az elegáns és lebilincselő nyelvezettel beszélő szónokot, a ki tanuja vált valaha az ő jovialis modorának s élvezte az ő homéri kacajra fakasztó állandó humorát s látta a „pap bácsit,“ Erzsébetvárosnak valóságos geniuszát, a mint nagygyal-kicsinyen, szegénnyel-gazdaggal egyaránt érezte jóságát: az talán fel tudja lelkével érni, hogy mit tesz ez: Markovich nincs többé. Kegyelmes főpásztorunk is egykori conscholarisát és egyik legüvebb emberét siratja benne. Emléke élni fog irsdalmi működésében, melynek nagy lingvistikai és történelmi apparatusal kidolgozott termékei nagyobbára az „Armenia“-ban s lapunkban jelentek meg, de élni fog kiválóan a hálás szívekben, hol Markovich J., ki egész életén át utolsónak tartotta magát, most az első helyet foglalta el. Aldás lebegjen porai felett, lelke pedig lelje fel Megváltóját! A gyászoló család, a kerül. papság s az erzsébetvárosi állami gymnasium tanártestülete adtak ki gyászjelentéseket. A kerül. papság gyászjelentése így szól: „Az erzsébetvárosi róm. kath. esperesi kerület leklészei mély tájadalommal jelentik: méltóságos és főtisztelendő Markovich

Jakab t. kanonok, főesperes-plébánosnak november 28-án, a halotti szentségek ájtatos fölvétele mellett, Kolozsvárt az önfeláldozó rokoni kezek gyengéd ápolása mellett, rövid ideig tartó szenvedés után, életének 72. — s lelkészi áldásos működésének 48. évében bekövetkezett gyászos kimulását. Egyházkerületünk az elhunytban szelídelektű vezetőjét, a lelkészek legtisztább érzelmi tagtársukat, legjobb testvérüket, hívei buzgó lelképászorukat vesztették el. Hült tejemei december hó 1-én d. e. 1/2 10 órakor a vasúti állomástól fognak örök nyugalomra helyezni s ugyanakkor a helyi nagy templomban lesz — hol megkereszteltetett — lelkeért az engesztelő szentmise áldozat. Erzsébetváros, 1891. évi november hó 29-én. Isten jutalmazza meg menyekben s legyen neve örökre áldva! Nyugodjék békességben! — Temetéséről következőket tudjuk: A megboldogult Kolozsvárról — hol a balál kisodorta az élők sorából — Erzsébetvárosra szállítván, temetése dec. 1-én nagyszámu közönség részvétele mellett ment végbe. Ott voltak azon a helybeli összes elemi fiu- és leányiskolák, — és az állami gymnasium tanuló ifjúsága tantestületeikkel együtt; a kir. törvényszék, járásbíróság, ügyészség, a honvéd- és a cs. és kir. tüzérszék képviselői és óriási közönség. Erzsébetváros még nem látott oly impozáns tömegű gyász kíséretet, mint a megboldogultét. Holtteste a vasúti állomásnál beszenteltetvén, bebozotott a piaci nagy templomba, hol lelkeért engesztelő sz. mise tartatott. Ezután a menet temető felé indulván a latin szert. templom előtt megállottunk, hol Avedik Lukács a halotti telett szép gyászbeszédet tartott. Innen megérkezvén az örök pihenő helyre, a halotti szertartás végzetével Márton Dávid áll. gymu. tanár mondott egy a megboldogult érdemeit méltányoló, költői szépségekben gazdag gyászbeszédet, minék végzetével a sir bezárult. Koporsóháza koszorút helyezték a következők: Sz. kir. Erzsébetváros közönsége, mely a családhoz egy igen meleg hangu részvétiratot is intézett; a helybeli állami gymnasium tanártestülete és tanulóifjúsága (külön-külön); dr. Antalffy Manó és neje, ügyvéd Markovich János és neje, Markovich Jakab és neje (feledhetetlen nagybátyjknak) Gámenezi János és neje, Markovich Katalin öz. Papp Györgyné, és Markovich Anna öz. Csiki Emauelne (hivérüknek), öz. Szentpéteri Istvánné Papp Katalin. Az „Armenia“ szerkesztősége Szamosújvárról és öz. Jakabfi Antalné.

— **Uj tiszteletbeli kanonok.** A hivatalos lap f. é. f. hó 2-iki számában hozza a következő legfelsőbb kéziratot: „Vallás és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére Both Ferencz gyergyó kerületi főesperest és gyergyó szárhegyi plébánost az erdélyi székesegyház tiszteletbeli kanonokjává kinevezem. Kelt Bécsben, 1891 évi november 21-én. Ferencz József, s. k., Csáky Albin gr. s. k.“ Joggal tolmácsoljuk az egész egyházmegye érzelmeit, midőn az uj t. kanonok urnak a tanítás és lelképásztorkodás terén kifejtett hosszas és buzgó működéséért ujabban és a legfelsőbb helyről nyert kiténtetéséhez szívélyesen gratulálva kívánjuk, hogy azon közbocstulást és szeretetet, mely az uj t. kanonok urnak bőséges osztályrésze, még nagyon soká élvezze! —

— **Személyzeti:** A védik Lukács kerületi jegyző erzsébetvárosi örm. szert. plébános alesperesnek és az erzsébetvárosi kerületben az esperesi ügyek kezelőjének, s a r. kath. elemi és népiskolák esp. kerületi tanfelügyelőjének; Fejér Manó espereskerületi jegyző és sepsiszentgyörgyi plébános tiszteletbeli alesperesnek; — Gáspár Balázs okl. helyettes tanár a székelyudvarhelyi r. kath. főgymnasiumnál levő mennyiségfani és természetfani tanszékre rendes tanárnak kinevezettek. — A kiténtetések minden tekintetben érdemes férfiaknak jutottak. Szívvel gratulálunk mi is.

— **Az alsófehérmegyei tört. régész. és term. tudom. egyeslet** f. hó 4-én tartotta szép számu közönség jelenlétében a városház tanácstermében ez évi rendes közgyűlését Csató J. alispán elnöklété alatt. Csató J. megnyitó beszéde, Kóródy P. titkári jelentése s kiválóan Veszely K. felolvasása (Néhány kép Gyulafehérvár multjából a XVI. század végén és XVII. sz. elején) fénypontját képezték a nagyon érdekes gyűlésnek. Kegyelmes Főpásztorunkat, mint, egyeslet nagylelkű védnökét táviratilag üdvözlötték. Az egyeslet által kiadott „Évkönyv“ről közelebb bővebben szólnak.

— **Nyilvános felolvasási gyűlést** tart f. hó 13-án d. e. 11 órakor a városház tanácstermében irod. tarsulatunk, melyre a tagokat s az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívjuk.

— **Nyilvános köszönet.** Ft. Bálint Lázár esik-szt. miklósi plébános szülőhelye, Lengyelfalva teplomának a szt. Erzsébet napi bücsüt alkalmából egy zöld színű mise paramentumot ajándékozott. Ezen nemes jótékonyasáért lapunk utján is háláját fejezi ki Konesag Ignácz lengyelfalvi lelkész. —

— **Irodalmi pályázat.** A szebenmegyei róm. kath. tanítóegyeslet pályázatot hirdet a következő jtetelre: „Hogyan lehet a gyermekben a szülők, tanitók, előjárók és általában a korsabbak iránt a tisztelet és hála érzetét felébreszteni és fejleszteni?“ Feltételek: 1) Pályadij 3 drb. cs. és kir. arany. 2) Pályázati határidő 1892 február 28. 3) Az idegen kézzel írott pályamunka — a szerző nevét rejtő jeligés, zártlevél kíséretében — alólirotthoz küldendő. 4) Csakis a szebenmegyei róm. kath. tanítóegyeslet tagjai pályázhatnak. Nagy-Szeben, 1891. nov. 28. Roszkosni Elek tanítóegyesleti elnök.

— **Pályázat.** A nagyszzebeni kir. kath. terézárva-háznál üresedésben levő rajz- és szépírási tanítói állomásra ezen pályázat hirdettetik. Javadalma: három szobából és konyhából álló lakáson és kis kerten kívül 500 frt évi rendes fizetés, a gymnasiumi növendékek szépírási tanításáért 52 frt 50 kr. évi jutalom s mindaddig, míg a jelenlegi viszonyok nem változnak, az irodai teendők végzéséért évi 120 frt. tiszteletdíj. Az állomást elnyerő köteles az árva-ház hat osztályu elemi iskolájában a rajzot és szépírást tanítani, a gymnasiumi növendékeket vasárnaponként délelőtt egy órán át a szépíráásban gyakorolni s az irodai teendőket (másolásokat) pontosan végezni. — A kinevezendő rajz- és szépírástanító csak egy évi sikeres próbaidő elteltével fog állomásán véglegesíteni. A keresztlevéllel, képesítési oklevéllel, és esetleg szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványok f. é. december hó 20-ik napjáig alólirot folytatásához küldendők be. Nagy-Szeben 1891 november hó 16-án. A kir. kath. terézárva-ház igazgatósága.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, KÓRÓDY PÉTER, VARGA SANDOR, VASS ALBERT.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lye. nyomdában Gyulafehérvárott.